

skulle tvinges dertil. Jeg lader altsaa Evangs-træet staa. Jeg kommer nu til Ordenstræet med sine mange Blade. Jeg har Sindet imod dette Træ, thi Orden understøtter Friheden; Enhver, der vil Frihed, maa ogsaa ville Orden; de understøtte gjensidig hinanden. Pengetræet, som paa mangfoldige Maader kan hjælpe, det er jeg ogsaa ganske tilfreds med. Jeg har som sagt ikke i og for sig Noget imod disse store, mægtige Træer, som findes i Ministerens Have, men Feilen er, at der er 4 andre Træer, der mangle, og hvis de ikke plantes ind i Haven, saa vil jeg paa det Bestemteste sætte mig imod dette Forslag baade her i Thinget og udenfor Thinget. — De fire Træer, jeg savner i Ministerens Skolehave, ere: Livstræet, Frihedstræet, Ligelighedstræet og Hjertetræet. Det første, som jeg savner, er Livstræet, hvorfra det Vand skal udgaa, som skal vande Haven. Ministeren mangler dette Træ, hvorfor hans Have bliver gold og kjedelig; dette Træ maa plantes, for at der kan blive Røre i Skolen. Endvidere er der Frihedstræet, saa at Forældrene faae Lov til at tale med om, hvad der skal læres, og hvilke Lærere de ville have. Desuden er der jo sagt i Grundlovens § 91: „Kommunernes Ret til under Statens Tilfyn selvstændig at styre deres Anliggender, vil blive ordnet ved Lov“. Det forekommer mig, at den ærede Minister rent har overset, at denne Paragraf er til; thi jeg synes, at, naar vi skulle vedtage den nye Skolelov, som Talen her er om, da maa § 91 i den Henseende komme til sin Ret sammen med andre Paragrafer, som ogsaa berøre Skolen; men dem har den ærede Minister gaaet forbi, fordi han ikke har havt Die for Plantningen af de 4 andre Træer, som nødvendigvis maa plantes, hvis Friskoleretningen skal komme til sin Ret. Endvidere fordrer jeg Ligelighedstræet, ikke Lighedstræet, men Ligelighedstræet, nemlig en saadan Skole, hvori baade Husmend og Gaardmand kunne faae deres Børn underviste. Jeg vilde anse det for en Ulykke, hvis vi skulle faae Rigmands- eller Gaardmandsskoler og Husmandsskoler paa Landet. Derfor er jeg glad ved Pengetræet, fordi Kenge derved kunne faaes til Ubemidlede, saa at Smaakaarsfolk kunde sende deres Børn i hvilken Skole de ville. Naar Frihedstræet og Ligelighedstræet komme ved Siden af hinanden, saa kunne de godt komme ud af det med hinanden; men Hjertetræet maa med; Læreren maa tale ud, hvad han har paa Sinde, uden at Myndighederne kunne oversuse ham derfor. Skolen har Tilfyn lige fra Ministeren og nedad; der er 13 Myndigheder; der er Krang, ikke til Tilfyn, men til Opmuntring. Jeg har altsaa ikke Noget imod Rundskabstræet, mod det Omfang af Rundskaber, som Ministeren fordrer. Jeg er snarere bange for, at det er for Lidt, der kræves. Naar Ministeren taler om Bibelhistorie, saa bør ikke saadanne Benræde bruges, som nu bruges i Almue-

skolerne; de gjøre større Skade end Gavn; de gjøre Børnene fede af det Hele i Stedet for at opmuntre dem. Forældrene maa ogsaa have Frihed til at sætte deres Børn, i hvilken Skole de ville, og lade dem oplære, paa hvilken Maade de ville, naar de blot have det Lavmaal af Rundskaber, som kræves; men for at Smaakaarsfolk kunne komme til deres Ret i denne Henseende, maa de have Skolepenge, og dem kan der vel blive nok af af Pengetræet. Desuden er der en Paragraf i Grundloven, som ligefrem siger, at det kun er de Fattige, der skulle have fri Undervisning, hvortilmod I de Andre, som kunne betale, ikke skulle have fri Undervisning, men det have de dog hart til Dato; thi skjøndt Grundloven nu har været gjældende i 30 Aar, er der dog ingen Minister, som har brudt sig herom. Derimod har en tidligere Minister her i Thinget fremsat et Forslag, som han sagde var af mig, og hvorom han sagde: Se, her er noget af det Vildeste, man kan tænke sig, men det Forslag, som Ministeren den Gang kom med, var slet ikke af mig. Det var noget af det, som de mest frigaende Friskolelærere krævede, og saa gav man mig Skylden derfor, men jeg agter at tage Revanche ikke for min Skyld, men for Sagens Skyld, og jeg vil bede de Herrer, som den Gang vare i Thinget, og som muligens troede, hvad Ministeren sagde, nemlig at jeg nærede saadanne Anskuelse, om at tage sig vare for at paa-dutte mig saadanne Anskuelse, thi dem har jeg ikke. — Altsaa efter at jeg har indrømmet, at Rundskaber ere nødvendige, og at Alt det kan jeg gaa med til, skal jeg ikke komme videre ind paa, hvad der hører til Skolens indre Ordning. Ordningen af Skolen har to Sider, nemlig baade en ydre og en indre Side, og for at faae den Ting klarer mener jeg, at disse to Spørgsmaal ikke maa blandes ind i hinanden, thi ellers kan det let under en følgende Forhandling gaa saaledes, at, naar En taler om Uaang, taler en Anden om Balslevs Katekismus, en Tredie om Friseminarier og en Fjerde igjen om noget Andet o. s. v., hvortil man, naar man holder sig til Skolens ydre Ordning og ikke blander Enkelthederne ind deri, faar et fastere Syn paa Sagen i dens Helhed; gjør man ikke dette, saa kan det let medføre Tankeforvirring. Jeg holder mig altsaa til den ydre Ordning af Skolen, og det glæder mig da, at jeg kan begynde med at sige, at jeg vil sætte noget Positivt ind ved Siden af det, som Ministeren har sat ind. Naar jeg blot kan faae Lov at plante ind, saa skal jeg beholde det Meste af Bogstaven, det Meste af Linien, men der er dog Udskilligt, som maa gjøres ved Siden af, for at dette ikke skal komme til at staa og overgro det Hele. Jeg er glad ved i denne Henseende her i Thinget at kunne gaa ud fra en saadan Mand's Ord som den tidligere Overstoledirektørs i Danmark, nemlig With; men nu skal jo det, som han